PÅTALEVEDTAK **Dok. nr. 10**

SAK NR 070456 / 200700427

[redacted] FØDT [redacted]

ANMELDELSE MOT TJENESTEMENN I OSLO POLITIDISTRIKT FOR GROV UFORSTAND I TJENESTEN.

Anmeldelsen
Mandag 6. august 2007 ca. kl. 17.00 oppholdt fornærmede [redacted] seg i Sofienbergparken sammen med sin familie og venner. Det oppsto en konflikt mellom [redacted] og en annen person. Konflikten ledet til at [redacted] ble slått og at han falt og slo hodet i asfalten.

[redacted]s familie ved advokat Abid Q. Raja innga 7. august 2007 anmeldelse mot tjenestemenn i Oslo politidistrikt for å ha utvist grov uforstand i tjenesten. Anmeldelsen gjelder tjenestemennenes opptreden ved utrykning til Sofienbergparken mandag 6. august 2007. Oslo tingrett oppnevnte 14. august 2007 advokat Abid Q. Raja som bistandsadvokat for [redacted].

Politimesteren i Oslo opprettet 10. august 2007 anmeldelse mot ambulansepersonell fra Ullevål sykehus for mulig brudd på helsepersonelloven. Anmeldelsen gjelder ambulansepersonellets opptreden ved utrykning til den samme hendelsen.

Riksadvokaten besluttet 10. august 2007 at etterforskingsansvaret for anmeldelsen fra [redacted]s familie og anmeldelsen mot ambulansepersonellet skal plasseres under Spesialenheten, jf. påtaleinstruksen § 34-9, tredje ledd. Anmeldelsen mot ambulansepersonellet er behandlet i egen sak.

Spesialenhetens etterforsking
Spesialenheten har opptatt forklaringer fra 16 vitner, som alle var til stede i Sofienbergparken på tidspunktet for den aktuelle hendelsen.

Spesialenheten har innhentet relevante dokumenter fra Oslo politidistrikts straffesak mot personen som slo [redacted].

I tillegg er det innhentet utskrift fra Oslo politidistrikts oppdragslogg og lydopptak fra politidistriktets samband. Det er også innhentet lydopptak av kommunikasjonen mellom ambulansepersonellet og AMK-sentralen.

Etterforskingen og medieoppslag har vist at vitner til hendelsen i Sofienbergparken har tatt bilder av og filmet deler av polititjenestemennenes og ambulansepersonellet opptreden. Relevante fotos og videoopptak inngår i saken.

Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted], som rykket ut til Sofienbergparken i sammenheng med den aktuelle hendelsen, er begge avhørt av Spesialenheten med status som mistenkt. Det samme gjelder ambulansepersonellet fra Ullevål sykehus, [redacted] og [redacted].

Nærmere om sakens faktum
På bakgrunn av etterforskingsresultatet legger Spesialenheten følgende hendelsesforløp til grunn:

Mandag 6. august 2007 om ettermiddagen oppholdt fornærmede [redacted] seg i Sofienbergparken sammen med sin familie og venner. Det var mange mennesker i Sofienbergparken på det aktuelle tidspunktet. Ca. kl. 17.00 kom [redacted] i konflikt med en for ham ukjent person. Årsaken til dette var at [redacted] ga uttrykk for at han oppfattet voldsomt ballspill på stedet å være til sjenanse. Konflikten ledet til at [redacted] ble slått i ansiktet, falt bakover og slo hodet i asfalten.

Ca. kl 17.10 ble hendelsen meldt inn til operasjonssentralen ved Oslo politidistrikt. Patrulje F36, bemannet med politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted], meldte seg ledig for oppdraget i Sofienbergparken og kom fram til stedet ca kl. 17.12. Politibetjentene gikk ut av tjenestebilen og bort til [redacted]. De ba samtidig operasjonssentralen om å sende en ambulanse til stedet. Politibetjentene ble da informert om at ambulanse allerede var på vei. De oppfattet at [redacted] ble tatt vare på, og gikk derfor i gang med å sikre opplysninger om den forutgående voldshandlingen.

Ca. kl. 17.14 kom en ambulanse til stedet. Ambulansepersonellet gikk bort til [redacted] og fikk ham etter kort tid opp i stående posisjon og geleidet ham mot ambulansen. Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] var opptatt med å samle informasjon/ bevis vedrørende voldshandlingen, men registrerte etter noe tid at det ble en del uro ved ambulansen. Da de tok kontakt med ambulansepersonellet, ble de gjort kjent med at ambulansepersonellet ønsket å dra fra stedet uten å ta med seg [redacted]. Årsaken ble oppfattet å være at [redacted] ikke ble vurdert å være alvorlig skadet. Ambulansepersonellet oppfattet [redacted] som ruset, utagerende og som et ordensproblem. Det ble vist til at [redacted] hadde urinert på en av en av personene i ambulansen og at det var oppfattet å være en viljestyrt handling. Ambulansen forlot stedet ca. kl. 17.20.

Da ambulansen kjørte fra stedet synes det ikke å ha vært avklart hva som videre skulle skje med [redacted]. De tilstedeværende var opprørte og sinte. [redacted] ble lagt ned på bakken på samme sted som han lå tidligere.

Mens [redacted] lå på bakken prøvde politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] å få kontakt med ham. For blant annet å få brakt hans identitet på det rene, snakket de med hans samboer. Politibetjentene vurderte [redacted] å være i behov for å bli brakt til legevakt og anmodet operasjonssentralen om å sende en politibil som var egnet for transportoppdraget. De vurderte imidlertid ikke [redacted] å være i akutt behov for hjelp. De la vekt på ambulansepersonellets helsefaglige vurdering og at [redacted] ikke var bevisstløs. [redacted] og [redacted] har forklart at de umiddelbart ville ha lagt [redacted] inn i den politibilen som allerede var på stedet og kjørt ham til legevakten, dersom de hadde oppfattet han var i akutt behov for hjelp.

Mens politipatruljen var i dialog med operasjonssentralen om transportkjøretøy, ringte andre personer på stedet etter taxi. En taxi kom til stedet ca. kl. 17.25 og kjørte [redacted] og hans samboer til Oslo kommunale legevakt. Bare minutter senere fulgte politipatruljen etter og ankom Oslo legevakt ca. kl. 17.34.

Ved sammenstilling av AMKs logg og politiets oppdragslogg fremstår følgende hendelsesforløp:

Ca kl 17.10:	Melding innkommer til politiet
Ca kl 17.12:	Politiet ankommer åstedet
Ca kl 17.14:	Ambulansen ankommer åstedet
Ca kl 17.20:	Ambulansen forlater åstedet
Ca kl 17.25:	[redacted] blir transportert til legevakten i taxi
Ca kl 17.34:	Politipatruljen melder at de har ankommet legevakten

Spesialenhetens vurdering
Spesialenheten har som oppgave å ta stilling til om ansatte i politiet har begått en straffbar handling i tjenesten. I anmeldelsen fra [redacted]s familie er det ikke konkretisert hvilken handling, eller unnlatelse av handling, som påklages.

Spesialenheten har vurdert om politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] gjorde tilstrekkelig for å finne gjerningsmannen som slo [redacted], om de var årvåkne nok i forhold til [redacted]s behov for hjelp og om de foretok de rette vurderingene i situasjonen. I vitneforklaringer og i media er det påstått at polititjenestemennene opptrådte rasistisk. Spesialenheten har også vurdert denne anklagen.

Aktuelle straffebestemmelser er vurdert å være straffeloven § 324 om tjenesteunnlatelse, straffeloven § 325 første ledd nr 1 om grov uforstand i tjenesten og straffeloven § 325 nr. 3 om utilbørlig opptreden. Spesialenheten har ikke funnet at det er grunn til å vurdere politiets tjenestehandlinger i forhold til straffeloven § 135 a om rasistiske ytringer.

Skyldkravet i straffeloven § 324 er forsett. En uaktsom handling vil ikke være straffbar etter denne bestemmelse, men vil allikevel kunne innebære en overtredelse av straffeloven § 325, hvor skyldkravet er uaktsomhet.

Vurdering om *grov uforstand*, jf. straffeloven § 325 første ledd nr. 1, må knytte seg til om politibetjentene [redacted] og [redacted] sin atferd fremstod som et klart kvalifisert avvik fra en forsvarlig og riktig tjenestehandling. For at forholdet skal rammes av straffeloven § 325 nr. 1 har Høyesterett uttalt at det kreves *"en kvalifisert klanderverdig opptreden som foranlediger sterke bebreidelser for mangel på aktsomhet"*. Det er ofte vist til høyesterettsavgjørelser inntatt i Rt 1986 side 670 og Rt 1995 side 1195. Det er videre uttalt at det må - for polititjenestemenn som for andre tjenestemenn – være et spillerom før man konstaterer at dårlig utførelse av arbeidet representerer en straffbar handling.

<u>Polititjenestemennenes interesse for gjerningsmannen</u>
I enkelte vitneutsagn er det framholdt at polititjenestemennene på stedet ikke viste vilje og interesse for å pågripe gjerningsmannen, som i hvert fall av enkelte ble vurdert fortsatt å være på stedet. Det er også framholdt at politiet ikke viste interesse for å lete etter gjerningsmannen i nærområdet.

Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har forklart at de ved ankomst observerte at [redacted] ble tatt hånd om av andre tilstedeværende og at det etter kort tid kom en ambulanse til stedet. De valgte derfor å legge vekt på å sikre åstedet og oppta personalia på vitner mv.

Vitner har forklart seg ulikt om hvorvidt voldsutøveren fortsatt var på stedet eller i nærområdet. Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har forklart at ingen vitner på stedet oppga til dem at gjerningsmannen fortsatt var der, og at de ble informert om at han hadde løpt fra parken i retning Københavngaten. Denne informasjonen ble videreformidlet til andre politipatruljer i området, som opptok søk. Oslo politidistrikt hadde tre biler i området, F36 med politibetjentene [redacted] og [redacted], og patruljene F30 og V30 (hundepatrulje).

Av politiets straffesaksdokumenter går frem at gjerningsmannen selv har forklart at han hadde forlatt Sofienbergparken før politiet kom.

Regler om politiets plikter og opptreden på åstedet for en straffbar handling finnes i politiinstruksen § 10-3:

"Når en politimann kommer til åstedet for en straffbar handling, skal han først hjelpe eller besørge hjelp til personer som har kommet til skade, og ellers sette i verk det som er mulig for å hindre at andre blir skadet.

Dernest skal åstedet sperres av og påkrevd vakthold opprettes. Hvis mulig skal det også treffes andre nødvendig tiltak for å sikre at åstedet bevares urørt inntil grundigere granskning kan iverksettes. Etter omstendighetene skal det likevel foretas sikring av spor som kan bli ødelagt eller gå til grunne på annen måte.

For øvrig plikter politimannen å iverksette den etterforskning situasjonen tilsier, og særlig samle inn og notere alle opplysninger, herunder spesielt personalia på vitner og andre av mulig interesse for oppklaring av saken. Så langt forholdene tillater, skal også andre bevismidler i åstedets nærhet søkes sikret eller bevart betryggende på annen måte.

Politimannen skal på egnet måte orientere sin foresatte eller lederen av åstedsundersøkelsen om de tiltak som er satt i verk på eller omkring åstedet. Likeså skal det gis meddelelse om foretatte observasjoner og innsamlede opplysninger."

Etter gjennomgang av vitneforklaringene, mistenktes forklaringer, politiets lydlogg og gjerningsmannens egen forklaring, legger Spesialenheten til grunn at gjerningsmannen hadde forlatt området da politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] ankom stedet.

Slik politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har forklart at de oppfattet situasjonen ved ankomst til Sofienbergparken, ser ikke Spesialenheten at de kan kritiseres for sine innledende tjenestehandlinger. De tiltak som ble iverksatt anses å ha vært adekvate og i tråd med politiinstruksen § 10-3. Det ses for denne del av hendelsesforløpet ikke å være grunn til nærmere å vurdere spørsmålet om straffansvar i forhold til straffeloven § 324 og 325 nr. 1.

<u>Polititjenestemennene har ikke brydd seg om fornærmede i tilstrekkelig grad:</u>

Flere vitner hevder at politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] ikke viste interesse for eller brydde seg i tilstrekkelig grad om fornærmede [redacted]. Det er blant annet hevdet at politiet burde ha overprøvd ambulansepersonellets avgjørelse om ikke å ta med seg [redacted] og at polititjenestemennene umiddelbart burde ha kjørt [redacted] til legevakten i det kjøretøyet de selv ankom i.

Som nevnt ovenfor, fremkommer det tydelig at politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har forsøkt å oppta forklaringer i forhold til det forutgående hendelsforløp og personalia på vitner, mens de har lagt til grunn at ambulansepersonellet ville foreta de nødvendige helsefaglige vurderinger i forhold til fornærmede. De hadde således ikke sin oppmerksomhet rettet mot hva ambulansepersonellet foretok seg.

Når ambulansepersonellet forlot stedet uten å ta fornærmede med seg, tok tjenestemennene på stedet initiativ til å forsøke å fremskaffe en maje (stor politibil) for å få fornærmede fraktet til legevakten. De forklarer at de ikke oppfattet at det forelå noen akutt situasjon, men at [redacted] hadde behov for legetilsyn og at det var tid til å rekvirere en større politibil, mer egnet for transport av en skadet person.

Etter politiloven § 2 nr. 3 og nr. 4 er to av politiets hovedoppgaver å avdekke og stanse kriminell virksomhet, samt yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner. Tilsvarende fremkommer av politiinstruksen § 2-2, punkt nr. 3 og 4.

Videre er politimannens plikter og opptreden på åsted for en straffbar handling nærmere beskrevet i politiinstruksen § 10-3, jf. ovenfor.

Når det gjelder rollefordeling og oppgaver/ansvar i denne forbindelse, fremkommer det blant annet i politiloven § 12 at

"Politiet skal hjelpe eller sørge for hjelp til syke personer som ikke er i stand til å ta vare på seg selv, når ingen pårørende eller andre ansvarlige er tilstede og kan ta seg av dem. Politiet skal i slike tilfeller øyeblikkelig varsle lege dersom en persons helsetilstand gir grunn til å anta at legehjelp kan være nødvendig og for øvrig, gjennom ansvarlig helsemyndighet eller på annen måte, søke å finne frem til en betryggende plassering".

Politiloven § 12 lovfester politiets hjelpeplikt overfor syke og tilskadekomne som ikke er i stand til å ta vare på seg selv. Supplerende retningslinjer for politiets hjelpefunksjon er inntatt i politiinstruksen § 12-1 og § 12-3.

I *Auglend, Mæland og Røsandhaug "Politirett", 2. utgave* s. 256 fremgår følgende om politiets hjelpeplikt etter politiloven § 12;

"Denne hjelpeplikten er subsidiær og aktualiseres først når ingen pårørende eller andre ansvarlige er til stede og kan ta seg av den syke. I hovedsak dreier dette seg om rent midlertidige hjelptiltak, f.eks varsling av lege eller ambulanse, eventuelt polititransport til sykehus og lignende". ... "Under effektueringen av slike hjelpeoppdrag, fortrinnsvis av akutt eller nødslignende karakter, kan det også være påkrevet å foreta forskjellige former for inngrep."

Etter Spesialenhetens vurdering må politiloven § 12 forstås slik at politiets plikt til å bistå syke personer også må gjelde nødvendig førstehjelp frem til lege eller annet medisinsk fagkyndig personale overtar ansvaret på stedet. I dette tilfellet oppfattet politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] at [redacted] ble tatt vare på av andre tilstedeværende og at ambulanse ville komme til stedet om kort tid (anslagsvis 2 minutter). Slik saken fremstår for Spesialenheten, har politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] på dette punktet ikke forsømt sin hjelpeplikt.

Det neste spørsmålet er om politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] burde ha forstått at [redacted] befant seg i en langt mer kritisk situasjon enn det ambulansepersonellet konkluderte med, og om de i den sammenheng burde ha beordret ambulansen til å frakte ham til legevakten. Det er ikke fremkommet opplysninger i saken som tilsier at politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted]kke skulle ha tillit til ambulansepersonellets vurdering. Tjenestemennene konsentrerte seg om kriminalsaken og hadde ikke sin oppmerksomhet rettet mot ambulansepersonellets undersøkelser av [redacted].

Spesialenheten ser ikke at politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har handlet klanderverdig når de i situasjonen la vekt på ambulansepersonellets helsefaglige vurderinger. En ser derfor heller ikke at de kan kritiseres for ikke å ha pålagt ambulansepersonellet å transportere [redacted].

Det kan reises spørsmål om hvorvidt politibetjent [redacted]og politibetjent [redacted] burde tatt initiativ til straks å transportere fornærmede til legevakten i sin egen tjenestebil da ambulansen kjørte fra stedet, i stedet for å rekvirere maje (stor politibil). Tjenestemennene har forklart at de gjennom opplysningene de mottok fra ambulansepersonalet på stedet ikke anså fornærmede å være i akutt behov for medisinsk hjelp. Videre mente de av hensyn til fornærmede selv at det var mest hensiktsmessig at han i så tilfelle burde transporteres liggende. Det bemerkes at politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted]synes å ha handlet innenfor de retningslinjene Politidirektoratet har gitt i rundskriv av 26. juni 2007 om skadde personer.

Spesialenheten finnet samlet sett ikke at det er grunn til nærmere å vurdere spørsmålet om straffansvar for politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] for ikke å ha foretatt adekvate vurderinger i forhold til [redacted]s behov for hjelp.

<u>Påstander om at polititjenestemennene har handlet rasistisk.</u>
Saken vært gjenstand for meget stor mediaoppmerksomhet, med fokus på mulige rasistiske uttalelser, holdninger og adferd fra de mistenkte polititjenestemennene og ambulansepersonellet.

Flere vitner hevder at polititjenestemennene kunne oppfattes som rasistiske i sine holdninger. Det er ikke påstander om rasistiske utsagn, utover at betegnelsen "neger" ble benyttet ved et tilfelle i forhold til omtale av mulig vitne.

Den ene polititjenestemannens atferd da han prøver å få kontakt med fornærmede mens han ligger på bakken har flere vitner omtalt som mulig rasisme, særlig i forhold til at vedkommende tjenestemenn i følge vitner er mer opptatt av å få [redacted] til å fremskaffe legitimasjon, og at han angivelig også "slår/dytter" fornærmede i hode med kulepenn.

Spørsmålet om de mistenkte tjenestemennene har fremsatt mulige rasistiske uttalelser eller utvist mulig rasistiske holdninger er vurdert i forhold til straffeloven § 325 nr. 3 om utilbørlig opptreden mot noen.

Om en tjenestehandling har vært *utilbørlig*, må bero på et konkret skjønn. Ikke en hvilken som helst upassende opptreden kan karakteriseres som utilbørlig. Det vises til Høyesteretts

avgjørelse i Rt. 1995 side 1195, hvor rettens flertall har uttalt at det skal meget til for at straffeloven § 325 nr. 3 kommer til anvendelse. Det er videre uttalt at det må - for politifolk som for andre tjenestemenn – være et spillerom før man konstaterer at dårlig utførelse av arbeidet representerer en straffbar handling.

Spesialenheten har ved sin gjennomgang av sakens dokumenter, herunder de innhentede lydlogger, ikke registrert at polititjenestemennene gir uttrykk for rasistiske eller diskriminerende holdninger overfor [redacted] eller andre. Situasjonen hvor den ene polititjenestemannen sitter ved fornærmede og ber om personalia er sikret på video. Denne viser tydelig at polititjenestemannen ikke spør fornærmede om personalia, men spør omgivelsene, deriblant hans samboer, om *"har han noen ID?"*. Spesialenheten anser polititjenestemannens opptreden i situasjonen å ha vært adekvat. Å bringe offerets identitet på det rene var åpenbart av betydning for politiets arbeid med saken.

Et vitne har forklart at en av polititjenestemennene benyttet begrepet "neger" under en samtale hvor gjerningsmannen ble beskrevet. Spesialenheten har tidligere gitt uttrykk for at begrepet kan oppfattes som nedsettende og at det derfor ikke bør benyttes av politiet. Politidirektøren har gitt uttrykk for det samme. Begrepet anses i den her aktuelle sammenheng benyttet i sammenheng med innhenting av signalementsopplysninger og anses ikke å innbære at det er handlet utilbørlig, jf. straffeloven § 325 nr, 3.

Vedtak:
Saken henlegges for politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] i forhold til straffeloven § 324 og straffeloven § 325 første ledd nr. 1 og nr. 3 fordi intet straffbart forhold anses bevist.

[redacted] ved advokat Abid Q. Raja underrettes om vedtaket.

Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket sendes Politimesteren i Oslo.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, Hamar, 10. desember 2007

Jan Egil Presthus

Johan Martin Welhaven
assisterende sjef